

Výstava Evropský gulag připomene Pražanům historii východoevropských táborů otrockých prací

2.6.2023 - | Magistrát hlavního města Prahy

„Tisíce mužů a žen, kteří se provinili pouze tím, že nesouhlasili s totalitou a tyranií komunistického režimu ve východní Evropě, skončili v pracovních lágrech, které měly jediný cíl: izolovat jedince, umlčet - a zlikvidovat.“

Tato výstava je nejenom svědectvím o utrpení, ale také mementem doby, což považuji za mimořádně důležité. Neboť, jak víme, ti, kteří si nepamatují minulost, jsou odsouzeni k tomu, aby si ji zopakovali,” uvádí Jiří Pospíšil, náměstek primátora hl. m. Prahy pro oblast kultury, pod jehož záštitou se akce koná.

Samotná vernisáž výstavy se uskuteční ve středu 7. června 2023 od 18:00 hodin v refektáři františkánského kláštera u Panny Marie Sněžné na Jungmannově náměstí v Praze, v jehož prostorách se výstava koná. Součástí vernisáže bude debata, které se zúčastní historici Adam Hradilek, Jan Dvořák, Zdeněk Bauer a Łukasz Kamiński. Debatu bude moderovat Petr Blažek. K výstavě vychází také stejnojmenný anglicko-český katalog.

Výstava přináší fotografie, stručné příběhy i texty připomínající historii pracovních táborů v řadě evropských zemí i v samotném Sovětském svazu. Připomíná také československé občany, kteří v sovětských lágrech zemřeli.

Pojem „gulag“ zpopularizoval ruský spisovatel Alexander Solženicyn ve svém románu *Souostroví GULAG*, který popisoval systém tisíců táborů nucených prací rozestých po celém Sovětském svazu. Téměř totožný systém ale existoval v každé evropské zemi, kterou po druhé světové válce ovládli komunisté.

„Asi nejznámější z československých táborů otrockých prací bylo 18 uranových lágrů v okolí Jáchymova, Horního Slavkova a Příbrami. Vězni tu těžili uranovou rudu, která se pak posílala do Sovětského svazu. V těchto táborech postupně pracovalo přes 70 000 lidí a odhaduje se, že polovina z nich byli političtí vězni,” říká historik Petr Blažek, spoluautor české verze výstavy.

V letech 1948–1962 v existovalo v Československu celkem asi 200 různých typů táborů, pobočných táborů a vězeňských pracovních jednotek. *„Pouze tábor Vojna u Příbrami a částečně i tábor Vykmanov II., známý jako Rudá věž smrti, jsou přitom dnes památníky. Po ostatních často nezůstaly žádné hmotné stopy ani vzpomínka na vězně, kteří zde v otrockých podmínkách pracovali a někteří i umírali,”* vysvětluje ředitel Muzea paměti XX. století Jan Kalous.

Na území států současné Evropské unie a jejích nejbližších sousedů fungovalo po více než jednu dekádu nejméně 800 táborů. Bylo v nich uvězněno téměř 1 500 000 lidí, z nichž 130 000 zemřelo. Tyto tábory tvořily skutečný „evropský GULAG“.

„Zatímco povědomí o existenci sovětského GULAGu je mezi Evropany více či méně přítomné, historie analogické sítě táborů vybudovaných v zemích dobytých Sovětským svazem na konci druhé světové války je téměř neznámá. Teprve díky práci odvedené na přípravě této výstavy byl poprvé stanoven odhadovaný počet táborů a vězňů,” doplňuje Łukasz Kamiński, jeden z autorů výstavy a ředitel

Národní knihovny Ossolineum ve Vratislavi.

Pracovní tábory v zemích sovětského bloku přestaly existovat koncem 50. let 20. století. Souviselo to jak s důsledky destalinizace a událostmi roku 1956 v Maďarsku a Polsku, tak s mezinárodním tlakem. Proti jejich existenci protestovala řada zahraničních organizací, včetně Mezinárodní organizace práce a Organizace spojených národů. Jejich úsilí bylo v roce 1957 završeno úmluvou o zákazu nucené práce, kterou ratifikoval také Sovětský svaz a země východního bloku včetně Československa. V Albánii ovšem pracovní tábory přetrvávaly až do pádu komunistického systému v roce 1991.

Pořadateli výstavy jsou Platforma evropské paměti a svědomí a Muzeum paměti XX. století, které v roce 2019 založilo hlavní město Praha. Kurátory její české verze jsou Łukasz Kamiński, Wojciech Bednarski a Petr Blažek, na jejím vzniku se podílela celá řada zahraničních partnerů. Výstava vznikla ve spolupráci s Centrem historie Zajeźdźnia ve Vratislavi. Projekt je realizován s finanční podporou hlavního města Prahy.

Více informací je k dispozici na: Výstava Evropský gulag (6. 6. – 30. 6. 2023) - Muzeum paměti XX. století (muzeum20století.cz)

https://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/magistrat/tiskovy_servis/tiskove_zpravy/vystava_evropsky_gulag_pripomene.html